

MANUSKRIFT

tema, ämne, handling och drama

Antikens Grekland har fortfarande inflytande på filmkonsten. Bildberättandet i filmer bygger på en dramaturgisk struktur som ursprungligen kommer från den grekiska filosofen Aristoteles, och arketyperna från de antika grekiska tragedierna finns kvar som rollfigurer i dagens filmer.

Drama är synonymt med handling, som alla filmer bygger på.

Dramaturgi betyder läran om dramats uppbyggnad och form.

En film med en stark dramaturgi håller publiken fängslad – tittarna tappar inte intresset.

Drama uppstår ur konflikter i manuset, det vill säga ur motsättningar som huvudpersonen försöker lösa under filmens gång.

DEN DRAMATURGISKA KURVAN

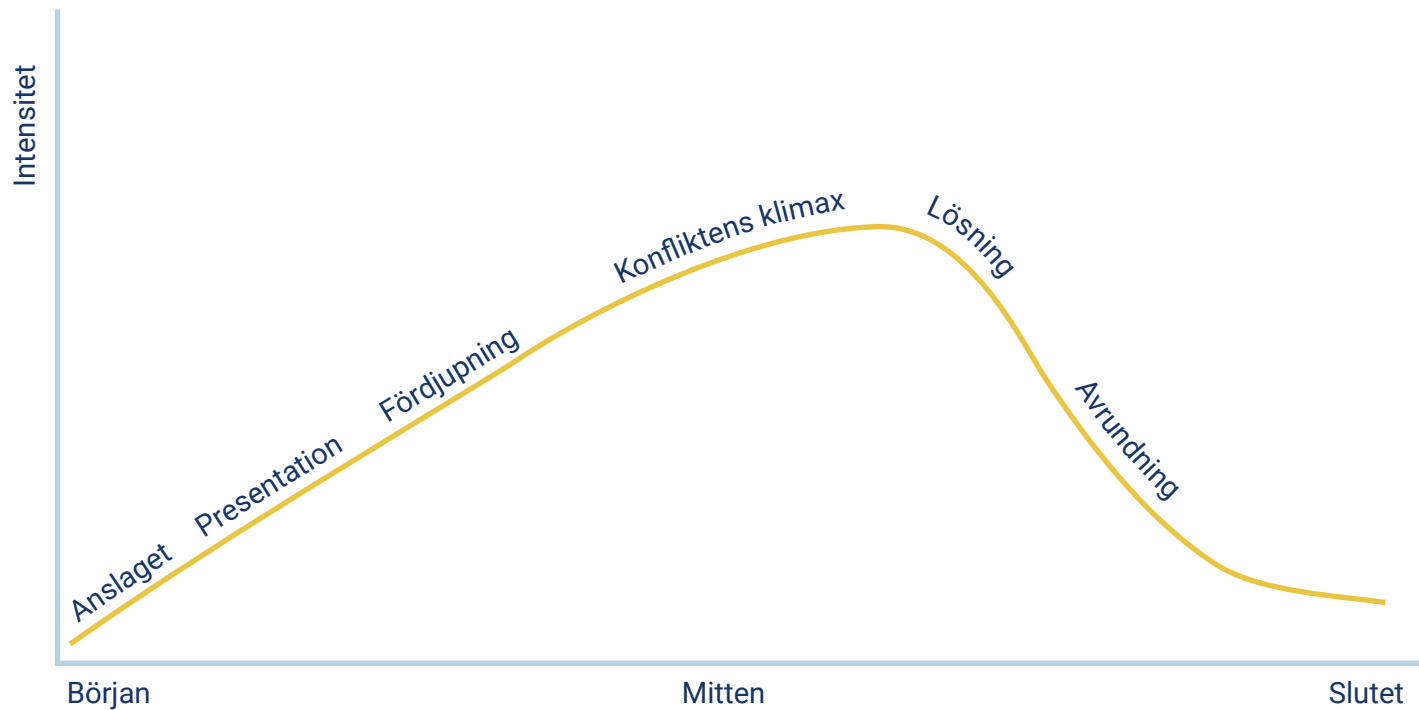
Början

Mitten

Slutet

Berättelsen i filmen, den dramaturgiska kurvan, delas i enlighet med Aristoteles poetik in i tre delar: början, mitten och slutet.

Även om en film kanske inte följer det klassiska mönstret alldeles exakt, har alla filmer någon form av struktur som fungerar som berättelsens stomme.

Anslaget är den händelse som sätter igång filmen. Det är ofta en scen som presenterar huvudpersonen och filmens tema.

I **introduktionssekvensen** får vi veta mer om personerna, platsen och tiden. Vi får dessutom åtminstone en antydning om huvudpersonens konflikt, det vill säga om motsättningen som driver handlingen i filmen.

Under **fördjupningen** ges vi mer information om personerna och varför de beter sig som de gör.

Konfliktens klimax är den punkt i filmen där allt som dittills hänt kulminerar.

Upplösningen av konflikten är filmens nyckelscen. Vi får se hur berättelsen slutar och konflikten får en lösning.

Avrundningen svarar på frågan "vad hände sen?" Vi får veta hur det slutligen gick för huvudpersonen.

En film börjar med en idé: den här berättelsen måste berättas. Idéer kan komma från böcker, nyheter och reportage, otroliga händelser ur verkliga livet eller personliga erfarenheter.

Det tar ofta flera år att genomföra ett filmprojekt.

Precis som vilket företag som helst strävar företag inom film efter kommersiell framgång – eller åtminstone vill företagen täcka kostnaderna för produktionen.

De ekonomiska riskerna hanteras med hjälp av en process i flera steg.

I utvecklingsfasen talar man om *ett koncept* – en presentation av filmens grundidé.

Utgående från konceptet skrivs sedan *en synopsis* och *ett treatment* före det egentliga manuset.

STEGEN I MANUSARBETET

Synopsis

En synopsis är en sammanfattning av filmens berättelse. Den går inte in på detaljer, men idén, strukturen och huvudkonflikten blir tydliga.

Treatment

Utifrån synopsisen skrivs **ett treatment**, som beskriver filmens handling och struktur mer i detalj. Med hjälp av treatmentet är det möjligt att skapa sig en uppfattning om filmens berättelse som helhet.

Manuskript

Utifrån treatmentet skrivs det egentliga **manuskriptet**, eller manuset. Manuset används som en instruktion för hela produktionen.

Bildmanuskript

Innan inspelningen av filmen börjar, utarbetas manuset till **ett bildmanuskript**, som är en version av manuset i bilder. Bildmanuskriptet visar hur filmen spelas in scen för scen.

Känner du igen filmen?

Koncept:

En tonårspojke skickas av misstag trettio år bakåt i tiden, där hans blivande mamma förälskar sig i honom. Pojken måste hitta ett sätt att få mamman att i stället bli kär i den mobbade nörden, som i själva verket är pojkens pappa – i framtiden. Om han inte lyckas innan han återvänder till sin egen tid, kommer han aldrig att bli född, vilket betyder att hela hans liv i hans egen tid suddas ut.

Synopsis:

Höstlov som faller
(Aki Kaurismäki, Finland 2023)

“Höstlov som faller berättar om två ensamma människor (Alma Pöysti och Jussi Vatanen) som av en slump möts i Helsingforsnatten och försöker finna sin första, enda och sista kärlek. Deras väg mot detta hedervärda mål skuggas av mannens alkoholism, borttappade telefonnummer, okunskap om varandras namn och adresser – och av livets allmänna tendens att lägga hinder i vägen för människor som söker lycka. Denna milda, tragikomiska film är den fjärde delen i Aki Kaurismäkis arbetartrilogi, en del som vi redan trodde att gått förlorad.”

Källa: www.finnkino.fi

UPPGIFT: IDÉUTVECKLINGSOVNINGAR

Sätt fart på fantasin och öva på idéutveckling och berättande med tre små övningar.

1 Observation

Vad har du sett eller tänkt på i dag som var intressant? Vilket problem, mysterium eller vilken fråga har sysselsatt dina tankar på sistone?

Föreställ dig en huvudperson i en film där din iakttagelse, ditt problem eller ditt mysterium är filmens tema. Hitta på huvudpersonen och berätta vem hen är, vad hen arbetar med, och hur ämnet hör ihop med hens liv.

2 Nyhet

Bläddra i tidningen eller på en nyhetssajt och titta på dagens nyheter – också på små och lokala nyheter. Välj en nyhet och fördjupa dig i den.

Vad är nyhetens rubrik? Beskriv kort vad nyheten handlar om. Om nyheten blev en film – vad skulle handlingen vara, och hur skulle den sluta? Skriv en kort synopsis.

3 Människa

Vem är hen?
Samla bilder på så olika människor som möjligt, i olika åldrar och med olika utseenden.

Slut ögonen och välj slumpmässigt en av bilderna. Skriv utifrån bilden en fiktiv livsberättelse till personen: vad heter hen, hur försörjer hen sig, var bor hen och vad gör hen på sin fritid?

Hitta på en konflikt: vad vill personen och vad hindrar hen från att nå sitt mål?

Hur kändes det att hitta på idéer?

Vad det lätt?

Vad var svårt?

Kan små observationer eller ämnen ge upphov till en film? Vad tycker du att det kräver av manusförfattaren?

Satte uppgifterna fart på din fantasi?

UPPGIFT: MANUSKEDJA

Du behöver ett A3-papper, en penna och ett suddgummi.

Skriv högst upp på pappret en vardaglig händelse som hänt dig själv. Använd bara en enda mening.

Det kan vara något mycket anspråkslöst och vardagligt, till exempel: jag hittade ett bankkort på gatan, jag missade bussen eller jag gick vilse i ett köpcentrum.

När alla i gruppen har skrivit sina inledningar på var sitt papper, ges pappren vidare till nästa manusförfattare, som läser inledningen och hittar på vad som händer sedan.

Det finns många sätt att arbeta på ett manus. I den här uppgiften får ni pröva på att bolla med olika idéer i grupp. En annan person kan tillföra något helt nytt till din idé.

Ni kan bestämma en tidsgräns för skrivandet, till exempel 3 minuter, varefter pappret går vidare igen. Arbeta intuitivt. Lita på det som dyker upp i ditt huvud!

När manuskedjorna är klara läser den som skrev första meningen upp hela manuset för gruppen.

Hurdana berättelser ledde de vardagliga situationerna till?

Hur kändes det att hitta på idéer?

Var det lätt att hitta på vad som skulle hända härnäst?

Vad var svårt?

Finns det idéer i manuskedjan som du vill utveckla till ett helt manus?

Satte uppgiften fart på din fantasi?

A Quiet Place

Manuskript: Scott Beck och Bryan Woods

Synopsis: En familj måste leva i total tystnad för att överleva i en värld där ljudkänsliga varelser jagar människor.

Genre: Drama, skräck, spänning

Källa: www.scriptslug.com

FÖRSTA AKTEN:

1.EXT. PÅ EN KULLTOPP – DAG

Kullens sluttningar kantas av majsält i gyllene och bruna toner som dallrar i morgonhettan. Längre bort står en byggnad...

2.EXT. GÅRD – DAG

En GÅRD byggd av gammalt virke. Inga djur syns till, vilket är ovanligt.

3.INT. GÅRD – DAG

APRIL (8 år) tittar ut genom fönstret. Hon är nervös och intensiv men väldigt rar.

Hon har en hörapparat i det ena örat.

Hon spanar koncentrerat mot ett skjul som står under ett gammalt äppelträd några tiotals meter bort.

Hennes blick glider vidare till hennes äldre bror, WILL (10 år), som står utanför skjulet.

Will räcker ut tungan, men April låtsas inte om det. Det är en del av deras syskondynamik.

4.EXT. SKJUL – DAG

April rensar ogräs kring skjulet. Hon stoppar en LILA IRIS i fickan och torkar smuts från tröjan. Will leker i närheten med en GOLDEN RETRIEVER. Hunden bär MUNKORG.

5.EXT. GÅRDSPLAN – DAG

April släpper ogräset i en metallisk SOPBEHÅLLARE och stänger locket långsamt, så att det inte ger ifrån sig det minsta ljud.

6.EXT. VERANDA – DAG

Will närmar sig ytterdörren. Hunden följer honom. Will gestikulerar till hunden: "plats".

Sedan tar han på sig ENGÅNGSSKYDD FÖR SKORNA innan han går in i huset.

Ett manus berättar för filmens medarbetare vad som händer, var det händer, och i vilken ordning. Det är en instruktion för hela produktionen.

Härintill ser du ett utdrag ur manuset till filmens första scen i *A Quiet Place* (John Krasinski, USA 2018). Läs manuset.

! Vilken information ger det om personerna, handlingen, filmens ämne eller tema, inspelningsplatserna, scenografin och rekvisitan?

Manuset visar vad som behövs för filmen: inspelningsdagar, skådespelare till de olika rollerna, platser, scenografi, kostym osv.

UPPGIFT: BILDMANUSKRIPT

Planera och skapa ett bildmanuskript för en kort scen om ett vardagligt, alldeles vanligt ämne.

SCEN 3, BILD 6.

PARKERINGS PLATS, ½ HB

SCEN 3, BILD 7.

PARKERINGS PLATS, FLYGBILD, VB.

I bildmanuskriptet antecknar du till exempel bildutsnittet, kamerarörelserna, handlingens riktning, ljussättningen, ljudet eller den eventuella dialogen – allt som är till hjälp när scenen filmas.

Vad händer det i scenen och hur skulle du filma den? Hur berättar du för tittarna var och när scenen utspelar sig?

Vilka visuella ledtrådar ger du om personen i scenen? Vad får tittaren veta om personen med hjälp av bildmanuskriptet? Hur förmedlar bilderna scenens stämning?

Ritningarna i bildmanuskriptet behöver inte vara färdiga eller fulländade, men de ska vara tydliga och begripliga.

Hur stora är produktionsbudgetarna för filmer som görs i Finland i genomsnitt?

Vilka aktörer finansierar filmproduktion i Finland?

Hittar du exempel på produktionsbudgetar för utländska filmer?

Vilken film har hittills haft den högsta produktionsbudgeten i världen?

Vilka framgångsrika lågbudgetfilmer hittar du, och hur stora var deras budgetar?

FILM

Arbetsgrupp

Ihnefilmi rf, Katriina Kaija, Outi Laine

Text, illustration och layout

Outi Laine

Översättning

Leif Pietilä / Skrivsam Ab

Översättningens beställare och utgivare

Stoff Riksomfattande utvecklingsuppgiften i bildkonst

Korrektur

Joel Gräfnings

Publikationen är en del av Undervisnings- och kulturministeriets nationella utvecklingsprojekt för bildkonst i gymnasiet.

www.stoff.fi

2025

Källor:

Digitakojat. Elokuvan kuvakerronta. Hämtad 5.2.2024.

<https://www.digitakojat.fi/opetus/mediamateriaali/kuvakerronta.html>

Jouttimäki, Tuukka 2010. Examensarbete. Elokuvan valosuunnittelu. Tampereen ammattikorkeakoulu.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/23944/Jouttimaki_Tuukka.pdf?sequence=1

Jälkisanat. Käsikirjoitus – malli kirjoittamiseen. Hämtad 24.2.2024.

<https://jalkisanat.com/2022/09/21/kasikirjoitus-malli-kirjoittamiseen/>

Kaikki kuvaa. Elokuvan kolme perusasiaa -polku. Hämtad 5.2.2024.

<https://kaikkikuvaa.fi/edu/elokuvan-kolme-perusasiaa-polku/perusasia-nro-2-elokuvaaminen-on-ajan-ja-tilan-rajaamista/>

KAVI. Elokuvapolku. Hämtad 10.3.2024.

<https://elokuvapolku.kavi.fi/ylapolku>

KAVI. Elokuva ja markkinointi. Hämtad 12.3.2024.

<https://elokuvapolku.kavi.fi/ylapolku/elokuva-ja-markkinointi/>

KAVI. Lyhytelokuvan analyysi. Hämtad 12.3.2024.

<https://elokuvapolku.kavi.fi/ylapolku/lajityypit/lyhytelokuva-tanaan-ja-eilen/lyhytelokuvan-analyysi/>

Koulukino. Elokuva-analyysi. Hämtad 15.5.2024.

<https://www.koulukino.fi/oppimateriaalit/sokkotanssi/elokuva-analyysi/>

Kulttuurivalve. Elokuva – taide, kulttuuri, kieli. Hämtad 28.3.2024.

https://www.kulttuurivalve.fi/fi/lastenkulttuurikeskus/koulutukset_ja_oppimateriaalit/elokuvan_oppimateriaalit/elokuva-analyysi/1_johdanto_elokuva-analyysiin/

Mtv-uutiset. Elokuvat vilisevät hassuja virheitä. Hämtad 20.7.2024.

<https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/elokuvat-vilisevat-hassuja-virheitä-katso-kuvat/134810#gs.cnwj9f>

Mäkelä, Eve 2016. Pro gradu. Kuinka lukiolainen kirjoittaa elokuvasta? Lukiolaisten kirjoittamien elokuva-analyyseiden tekstilajipiirteitä. Åbo universitet, humanistiska fakulteten.

Nevala, Tommi 2019. Tutkitaan. Koetaan. Tehdään. Elokuvakasvatuksen käsikirja. Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalvelut.

Scriptslug. A Quiet Place. Hämtad 28.3.2024.

<https://www.scriptslug.com/script/a-quiet-place-2018>

Tuominen, Joni 2018. Avhandling. Elokuvan sisältöanalyysi – kuvan visuaaliset ominaisuudet ja leikkauksellisen ajan merkitys elokuvassa. Åbo yrkeshögskola, utbildningsprogrammet för film och television.

Yle. Kuvakoot – LK...LKK...KK – mitä ne tarkoittavat? Hämtad 5.2.2024.

<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2016/03/01/kuvakoot-lk-lkk-kk-mita-ne-tarchoittavat>

Yle, Mediakompassi. Kohtauksen kuvaaminen. Tulostettu 10.7.2024.

<https://vintti.yle.fi/yle.fi/mediakompassi/mediakompassi/4-6-luokkalaiset/kuvakoulu/kameran-kanssa/kohtauksen-kuvaaminen.htm>